

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1058127/3

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אוריאל לביא – אב"ד, הרב שלמה תם, הרב דוד מלכא

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד ישראל ניסנבויס)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד שרון שטרית ועו"ד פ')

הנדון: פסילת עו"ד מייצוג בתיק

החלטה

הצדדים זומנו לדיון נוסף לבירור התביעה לחלוקת הרכוש. בתחילת הדיון העלה התובע טענה מקדמית, וביקש לפסול את עו"ד פ' מייצוג הנתבעת, בטענה שעו"ד פ' טיפל בהליך משפטי אחר בו היה מעורב התובע ושמע ממנו פרטים, שהוא יכול לעשות בהם שימוש לרעתו בתביעה הנוכחית לחלוקת הרכוש בהיותו ב"כ הנתבעת.

בהתאם להחלטת בית הדין התקבלו סיכומי טענות הצדדים לגבי בקשת הפסילה.

לאחר עיון בסיכומי טענותיהם, מחליט ביה"ד:

בקשת הפסילה אמורה להיבחן בשני היבטים, מההיבט ההלכתי ומההיבט של כללי האתיקה. ונפתח בהתייחסות לכללי האתיקה.

בסעיף 16 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986 נקבע:

(א) עורך דין לא יטפל נגד לקוח –

(1) בעניין או בקשר לעניין שטיפל בו למען אותו לקוח;

(2) בעניין אליו יש זיקה של ממש למידע שקיבל עורך הדין מאותו לקוח או מטעמו.

(ב) הועד המחוזי, או מי שהוא הסמיכו לכך, רשאי להחליט, לפי פניית עורך דין, כי מתן חוות דעת או קיום התייעצות גרידא, או פעולה במקרה פלוני, לא היה בהם משום טיפול בעניין למען לקוח, או כי מידע מסויים אין לו זיקה של ממש לעניין, או כי אין במידע שהתקבל כדי למנוע מעורך הדין לטפל בעניין, ובלבד שהחלטה כאמור תינתן לפני שעורך הדין יקבל על עצמו את הטיפול בעניין האמור.

במקרה שלפנינו התובע מעולם לא היה לקוח של עו"ד פ', ולכן לפי כללי האתיקה אין מניעה שעו"ד פ' ימשיך לייצג את הנתבעת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

למרות שמצד כללי האתיקה אין מניעה לעו"ד פ' לייצג הנתבעת כאמור, טענת התובע שטענותיו יסתמו בנסיבות אלה שעו"ד פ' כבר נחשף למידע שקיבל מהתובע בהליך אחר שקדם לדיון זה טעונה בירור והכרעה הלכתית, ובשאלה זו נחלקו הדעות בבית הדין.

לדעת הרוב יש לפסול את עו"ד פ' לייצג את הנתבעת, ומהטעם שיבואר:

בשו"ת מהר"ם מרוטנברג (דפוס פראג סי' שלג, הובא במרדכי במסכת שבועות סי' תשס"א, וכן הובא בקצרה בב"י חו"מ סי' יז) כתב:

"... נראה בעיני דשותפים נמי אין להם לישיב שם כולם כשאחד מחבריהם טוען עם היחיד. ודאי טענותיו דשמעון טענה דקא מסתמי טענתיה דשנים או שלשה יודעים להערים יותר מן האחד. ואיכא למיחש נמי לדידהו דלמא מרמזי אהדדי כשישמעו טענותיו של הנתבע ויערימו יותר מאלו היה אחד מהם לבדו טוען עמו ועוד דקמסתמי טענתיה כדפי', דדמי עליה כאריא ארבא, וכי מותר להרביץ אריא בב"ד כדי שיראהו הנתבע וידאג מלפניו ויסתמו טענותיו. ודבר פשוט דלא גרע מאחד לבוש איצטלא ואחד לבוש סמרטוט, שאומרים לו לבוש כמותו או הלבישו כמותך (שבועות ל"א ע"א), וכן שלחו פזמייכו וחותרו לדינא. וחכמי התלמוד לא יכלו לכתוב ולברר כל הדברים הגורמים לסתום טענות הבעל דין, אלא כתבו לנו קצת, ותן לחכם ויחכם עוד בזה וכיוצא בזה יחושו הדיינים. וכ"ש היכא דקא טעין איהו בהדיא דמסתמי טענותיו והדבר ידוע שהוא כך".

וכך נפסק בשו"ע סימן י"ז ס"ד וז"ל:

"אם התובעים רבים והנתבע אומר אני חפץ שישבו אוהבי וקרובי אצלי כשאני טוען עמכם כדי שלא יסתמו טענותי כי אתם הרבים הדין עמו, לכן השותפים יבררו להם אחד מהם לטעון בשביל כולם או יטעון כל אחד לעצמו זה אחר זה וגם הנתבע לא יקח אוהביו אצלו"

ובפ"ת שם סק"ז הביא את דעת הרדב"ז בתשובה (ח"ב סי' תשנג) אשר כתב כדעת מהר"ם, וז"ל:

"שאלת ראובן ושמעון באו לדין ושמעון הביא מיודעיו עמו וראובן אומר יסתמו טענותי ואמר לו שמעון גם אתה תביא מיודעך עמך, וראובן אמר איני חפץ אלא שנינו לבד.

תשובה. הדין עם ראובן, כיון שהוא טוען שישתמו טענותיו שומעין לו, כי שמא מיודעיו של שמעון חריפי טפי ומרמזי לשמעון טענות, או שמא הם חזקים או אלמים או כיוצא בזה. והראיה מההיא דאמרינן היה אחד לבוש אצטלא וכו' והשתא ומה אם לעניין המלבוש חששו חכמים כ"ש למיודעים ... ומ"מ אם יראה לב"ד שישתמו טענותיו לטעון כנגד רבים יבררו להם אחד שיטעון על כולם או יטעון כל אחד לבדו על חלקו ולא יהיו שם שאר השותפין כללא דמילתא, אי טעין קא מסתמן טענתאי, ויראה לבית הדין שיש ממש בדבריו, אפילו בדרך רחוקה שומעין לו."

הנה לפי דברי מהר"ם והרדב"ז יש לחוש גם בנידון זה לסתימת טענות התובע.

בנידון זה עו"ד פ', במסגרת ייצוג האישה בתיק פשיטת רגל (להלן: פש"ר), פגש את התובע ושמע ממנו את עמדתו בענייני הרכוש, באופן שהתובע חשב שיועיל לו בהתמודדות שלו בתיק הפש"ר. כיום התובע חושש שעו"ד פ' יעשה שימוש במידע ששמע ממנו לצורך התמודדות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתיק פש"ר בהליך שלפנינו. התובע שיודע מה אמר אז לעו"ד פ', מרגיש כיום מאוים בהצגת קו הגנה המתאים לו יותר בדין ודברים שבינו לאישה, ובכך מסתמכות טענותיו.

בשו"ע חו"מ סימן י"ג סעיף ג' נפסק: "אין כופין את האדם שייתן טענותיו בכתב". מקור הדין בנמוק"י ב"ב (בפרק ג"פ סי' תתק"מ ד"ה שטרי טענתא) הביאו הסמ"ע שם ס"ק י"ב:

"לא מבעיא שאין כופין שיתן לבע"ד טענתו כתובה דיאמר איני רוצה שתהיה עלי כאריא ארבא ללמוד מטענתי להשיב עליהם בשקר, אלא אפילו ליתן לבי"ד בכתב גם כן אינו יכול לכפותו...".

וכן כתב בשו"ת ופסקי רקאנטי סימן תל"ו:

"כשכותבין טענות של בעל דין אין להראותם להם, שמתוך כך חושב טענות ועלילות כל אחד על חברו".

וכן כתב הרדב"ז ח"ג סימן תרל"א בנידון של בעל דין המסרב לבקשת הנתבע לכתוב טענותיו בטענה שהוא מבקש לסדר טענותיו רק בפני ביה"ד, והשיב הרדב"ז:

"איני רוצה שיהיו טענותי בידיך שמא מתוכם תלמד לטעון שקר... דהתם אדם פקח ובעל תחבולות מתוך שטענות חברו מצוין אצלו ורואה אותם כל שעה מחפש תחבולות לשנות הידוע ולבטל דברי אמת של חברו ולהטעים דברי שקרו... וגדולה מזו פסק נמק"י וז"ל ולמדו מכאן שאין כופין לשום אדם שיתן טענתו כתובה אפילו לבי"ד וכ"ש לבעל דינו דדמי עליה כאריה ארבא".

לפי זה בכל אופן שצד אחד חושש, שהצד השני יוכל ללמוד מדבריו הכתובים או ממידע שמסר לו בעצמו לצורך הגנה בהליך אחר, למרות שלא ייצג אותו, בכל זאת יש כאן טענה של דמית עלי כאריה ארבא. לכאורה אין נ"מ אם הטענות נכתבו במסגרת כתב תביעה או נאמרו במסגרת כתב הגנה של הליך אחר, או שמסר טענותיו וגילה צפונותיו לעו"ד שלא עלה בדעתו בשעה שמסר לו המידע שבעתיד עו"ד זה ייצג את האישה כנגדו. נידון זה נכלל גם הוא באמור בדברי המהר"ם מרוטנברג סימן של"ג הנ"ל "שחכמי התלמוד לא יכלו לכתוב ולברר כל הדברים הגורמים לסתום טענות הבעל דין, אלא כתבו קצת, ותן לחכם ויחכם עוד בזה וכיוצא בזה יחושו הדיינים, וכ"ש היכא דקא טעין איהו בהדיא דמסתתמי טענותיו...".

כיוצא בזה מצינו בספר באר שבע הובא בש"ך חו"מ סימן י"א סק"א וז"ל:

"בספר באר שבע דף קי"א ע"ד [שו"ת סי' נ"ד] פסק, בראובן שתובע לשמעון שיברור עמו דיינים, ושמעון משיב לא אכנס לדין עמך אם לא תגיד לי מתחילה על מה תרצה לדון עמי, וראובן אינו רוצה לגלות לו אופן תביעתו כלל. שהדין עם ראובן, מההיא דאמרינן בפרק חזקת הבתים [ב"ב ל"א ע"א] עביד אינש דלא מגלה טענתיה [חוץ] לבית דין, וגדולה מזה פסק הרא"ש בפרק שבועות הדיינים [שבועות פ"ו סי' י"ח] דאין אדם צריך לברר טענתיה אא"כ יראה לב"ד שיש רמאות, עכ"ד.

ואין דבריו נכונים בעיני, דלא דמי לפרק חזקת הבתים דף ל"א ע"א, דהתם אמרינן היכא דאישתעי מילי אבראי ולא טען ואתי לב"ד וטען, דחוזר וטוען, מ"ט עביד אינש דלא מגלי טענתיה אלא לבי דינא, כלומר ומצי הנתבע לומר לא רציתי לגלות טענתי בפניך עד לדין. וכן הא דכתב הרא"ש פרק שבועות הדיינים, היינו משום שכיון שטוען שפרעו וכה"ג אין צריך לברר היאך פרעו ובמה פרעו, אבל הכא ודאי מצי הנתבע לומר הגד לי מתחילה מה תרצה לדון עמי, כי אולי אחרי שאדע תביעותיך אעשה כרצונך ולא אבוא עמך

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

להתדיין כלל, וכל זמן שאינו רוצה לגלות לו אופן תביעתו, אינו מחויב לבוא עמו לדין כלל. כן נלפע"ד."

המחלוקת בין הבאר שבע לש"ך היא אם התובע חייב לגלות לנתבע את נושא התביעה קודם הדיון או לא, אבל לכו"ע אינו חייב לגלות לו את פרטי התביעה מן הטעם דעביד איניש דלא מגלי טענתיה אלא בבי"ד.

אם כן, כל שכן במקרה דנן, שעו"ד פ' שמע את טענות הבעל מחוץ לביה"ד, שאינו יכול לעשות בהם שימוש כנגדו בביה"ד.

בהתאם לאמור בנידון זה, הואיל והתובע מרגיש שהמידע והגרסה שמסר לעו"ד פ' במסגרת טיפולו בהליכי פש"ר יכולים לשמש את עו"ד פ' כנגדו בהליך הנוכחי, הרי שיש לקבל טענתו שהוא מרגיש מאוים וטענותיו מסתמות בפני עו"ד פ'. בפרט כאשר יתכן שקו ההגנה שלו בהליך הפש"ר שונה מעמדתו ביחס להליכים אלה שבפניו.

חשוב לציין כי עו"ד פ' ייצג את האישה רק במסגרת הליך הפש"ר, ואילו בהליך הגרושין ייצגה את האישה עו"ד שרון שטרית, כך שהבעל לא העלה על דעתו כי האישה תחליף ייצוג, ושהדברים שאמר לעו"ד פ', ישמשו כנגדו בהליך הרכוש הכרוך לגירושין.

למרות שגם האישה שמעה מהבעל את הטיעונים שטען בזמנו ביחס להליך הפש"ר, בכל זאת מול האישה התובע אינו מרגיש מאוים כמו שאינו מרגיש מאוים לעמוד ולטעון כנגדה בכל הכרוך להליך הגירושין, למרות שכל אחד מהם יודע מה עבר ביניהם. בין שני בעלי דין יש את הכללים שקבעו חז"ל, מתי אישה מעיזה כנגד בעלה ומתי לא, מתי אדם מעז פניו בפני בעל חובו ומתי אינו מעז. אולם מול עו"ד, שהוא אדם פקח ומבין בענייני משפט יותר מהאישה, מכיוון שיוכל לעשות שימוש במה ששמע ישירות מהתובע יותר ממה שהאישה מסוגלת לעשות, התובע מרגיש מאוים. אין להשוות כלל התמודדות מול האישה להתמודדות מול עו"ד, ושלא כדעת המיעוט שהשווה ביניהם.

טענת דעת המיעוט כי הצד השני לא חטא ולא נהג שלא כהוגן כששמע את טענת האישה אינה רלוונטית כלל לנדון דנן ואינה מכשירה אותו לייצוג בדיון, כי טענת התובע בפסילת הייצוג היא משום שמסתמות טענותיו.

העובדה שהתובע עצמו מסר המידע שבידו לעו"ד פ' במסגרת טיפולו בהליך הפש"ר אינה משנה דבר לגבי הרגשת התובע כיום כמאויים על ידו, הואיל וכאשר מסר לו את המידע, לא ידע שיבוא יום והוא ייצג הנתבעת כנגדו. אם על פי המבואר בחו"מ סימן י"ג הנ"ל התובע יכול לסרב להציג טענותיו בכתב אפילו לביה"ד וכל שכן לבעל דינו, הרי שגם כאשר נמסר המידע לגורם שלא היה אמור להיות מעורב בהליכים שלפניו ודאי הוא שהתובע ירגיש מאוים מצד אותו גורם, ויש לקבל טענתו שמסתמות טענותיו מול עו"ד פ'.

עו"ד פ' היה צריך לבחון היבט זה עוד לפני שקיבל התיק לטיפולו, וליידע את האישה שיתכן שהתובע יעלה טיעון זה כנגד ייצוגו, ולבדוק מראש שלא תהיה התנגדות של התובע לייצוגו. יש גם מקום לחשוש שהאישה החליטה להחליף את באת כוחה שייצגה אותה בכל הליך הגירושין ובחרה בעו"ד פ' דווקא בגלל המידע המוקדם ששמע מהבעל, שיקשה על הבעל בהתמודדות שלו מול עו"ד פ'. הואיל וההתנגדות לייצוג הייתה צפויה היה על האישה להיערך בהתאם. לפיכך אם ביטול הייצוג יגרור הפסד כספי הוא יהיה באחריות האישה וב"כ שהיו צריכים לתת דעתם לכך מראש, ולא באחריות ביה"ד, ושלא כדעת המיעוט.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כאמור בדברי הרדב"ז הנ"ל: כללא דמילתא אי טעין קא מסתתמן טענתאי ויראה לביה"ד שיש ממש בדבריו אפילו בדרך רחוקה שומעין לו".

לפיכך בקשת הפסילה מתקבלת, ועל האישה לדאוג לעצמה לייצוג חלופי להמשך ההליכים בתיק.

עד כאן דעת הרוב.

דעת המיעוט היא:

במקרה שבו עו"ד טיפל בעניינו של לקוח, ולאחר מכן אותו עורך דין החל לייצג את הצד השני, יש חשש לטענה לסתימת טענותיו, מאחר והתנהלות כזו אינה הוגנת. הואיל ובמסגרת יחסי אמון שבין עו"ד ולקוח עורך הדין נחשף למידע, ואם בשלב מאוחר יותר ישתמש במידע זה כנגדו, יש בכך התנהלות שאינה ראויה כנגד אותו לקוח. בנסיבות אלו גם לולא כללי האתיקה של עורכי הדין קיימת התשתית לטענה שטענותיו יסתתמו לאחר שחש שנפל בפח, ויש לפסול את עוה"ד מלייצג את הצד השני. כך פסקנו בתיק אחר שנידון בפנינו לאחרונה.

אך בנידון דנן אין יסוד להיעתר לבקשת הפסילה. במקרה הנוכחי, לא היו בין האיש ועו"ד פ' יחסי אמון של עו"ד ולקוח, ועפ"י כללי האתיקה לא הוטלה על עו"ד פ' החובה להימנע מלייצג את האישה ולא להימנע מלשוחח עם האישה אודות פרטי התיק והמידע שקיבל מהאיש.

בנוסף, מאחר שבאותו מפגש אודות הליך הפש"ר הופיע עו"ד פ' כעורך דין המייצג את האישה בהליך הפש"ר, הרי שמכל היבט דינו כדין האישה, וכאילו האישה הייתה נוכחת אישית באותו מפגש. ככל שבזמנו, האיש מצא לנכון להוציא את המידע החסוי לתפוצה כזו או אחרת, לרבות להציגו בפני עו"ד פ', ביודעו שהוא מייצג את האשה באותו הליך, אין לו אלא להלין על עצמו. כאמור, דינו של האיש כמי שמצא לנכון לשתף את האישה במידע שלטענתו הוא מידע חסוי, ולא יתכן שלאחר זמן תהיה זו עילה לפסול את עורך דינה של האישה. כשם שהאיש אינו יכול לדרוש לפסול את האישה מלעמוד בדיון עמו בתביעה הרכושית על יסוד טענתו הנוכחית בטענה שכבר נחשפה לאותו מידע, כך אינו יכול לדרוש לפסול את עורך הדין המייצג את האישה. כי הדבר פשוט שהאישה ועורך הדין המייצג אותה חד הם לכל דבר ועניין הקשור להליך המשפטי. לכן בנסיבות המתוארות אין יסוד לטענה של סתימת טענות בגלל מידע שיתכן שכבר הועבר לאישה, שאותה האיש אינו מבקש לפסול מדיון עמו לביורור תביעת הרכוש.

כמו כן הדרישה לפסול את עו"ד פ' ולאשר ייצוג על ידי כל עו"ד אחר הינה בלתי סבירה, מאחר שאין מניעה שעו"ד פ' יעביר לעורך הדין החילופי כל מידע המצוי ברשותו, על כן לא ברור מה הרווח מפסילת עו"ד פ' והעברת הייצוג לעורך דין אחר הרשאי לקבל מעו"ד פ' את כל הידוע לו. לכן רק כשבקשת הפסילה מתייחסת לנסיבות המפורטות בכללי האתיקה שעורך דין נהג בחוסר יושר ובחוסר הגינות כשייצג את הלקוח ולאחר מכן מייצג את הצד שכנגדו, עצם ההתנהלות הבלתי הוגנת כלפי הלקוח הראשון מייצרת מצב של סתימת טענות, מה שאין כן בנידון זה: אי אפשר לייחס לעו"ד פ' התנהלות בלתי הוגנת.

עוד יצוין כי הדרישה לפסילת עו"ד פ' מלייצג את האישה עלולה להסב לה נזק כספי, ולא יתכן שבית הדין יאשר את הבקשה ובעקיפין ייתן את ידו לנזק הכספי שיגרם, וזאת בהיעדר יסוד בהלכה לדרישת הפסילה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הראיות שהובאו בדעת הרוב אינן נראות בעיני. מאחר שבכל אותם המקרים שבהם קיימת טענה מוצדקת לסתימת טענות, הנידון הוא שבעל הדין מוצא את עצמו מול מציאות שנוצרה על ידי הצד השני בלבד, ועקב מעשיו של הצד השני, הוא מרגיש במצב נחות מולו. לא כן בנידון זה, האיש במעשיו בחר לחלוק את המידע שברשותו עם ב"כ האישה בהיותו עורך דינה המייצג בהליך הפש"ר, ובכך במו ידיו יצר מציאות שהמידע החסוי עבר לעו"ד מטעם האישה. כיצד ייתכן שמעשיו אלו יהוו עילת פסילת ב"כ הצד השני כשהצד השני לא חטא, לא נהג שלא כהוגן כששמע את אשר האיש מספר לו ולא עשה דבר שלילי במגמה לקבל עדיפות בדיון.

מהר"ם מרוטנבורג בתשובתו הנזכרת מתייחס למצב שבו הצד השני מופיע לדיון עם שותפיו ויכולתם להתחכם מולו בהיותם בעלי דין רבים מאיימת על הצד השני, ולכן עוד קודם לפתיחת הדיון יש מקום לטענה "דדמי עלי כאריא ארבא", וטענותיו מסתתמות. מציאות זו לא נוצרה בעטיו של הצד הטוען לסתימת טענות.

בספר באר שבע המובא בש"ך סי' יא סק"א, המניעה להורות לתובע לגלות פרטי טענותיו היא כדי למנוע מהצד השני להכין עצמו מבעוד מועד כיצד יוכל לשקר בעת הדיון בבית הדין, וכן בתשובת הרדב"ז ח"ג סי' תרל"א, דהיינו זהו שיקול שנועד לסייע לבירור נכון של המשפט ולמנוע מהנתבע לתכנן מבעוד מועד את שקריו. אך לא מצאנו בדעת הבאר שבע והרדב"ז שאם אירע שקודם לדיון התובע כבר מצא לנכון מיוזמתו להעביר לבא-כח הנתבע את פרטי טענותיו, למרות שלא היה מחויב בכך, שאותו בא-כח נפסל מלייצג עקב טענה שבכך נסתמו טענותיו, כשם שפשיטא שאם התובע כבר העביר מיוזמתו את פרטי טענותיו לא רק לבא-כחו אלא לנתבע עצמו, שאין יסוד לטענה שבכך הסתתמו טענותיו.

לכן הדבר ברור שלאחר שהתובע מצא לנכון לשתף במידע עורך דיין המייצג את האישה בהליך פש"ר דינו כמי שבחר לשתף את האישה באותו מידע, וגם אם כעת הוא נוכח שעשה טעות, הוא זה שהביא על עצמו את הבעיה, ואין כל יסוד לפסול את ב"כ האישה.

כשם שאם במהלך הדיון בעל הדין עשה טעות מבחינתו ומסר מידע היכול להזיק לו ולאחר מכן נוכח שנעשתה טעות מצידו אין מקום לטענה לסתימת טענותיו מאחר שהכל נוצר מכוח התנהלותו הכושלת (מבחינתו), הוא הדין כשהדבר נעשה עוד קודם לדיון.

עד כאן דעת המיעוט.

לאור האמור מחליט ביה"ד ברוב דעות:

א. בקשת הפסילה מתקבלת, ועל האישה להסדיר לעצמה ייצוג חלופי להמשך ההליכים בתיק.

ב. קובעים מועד לדיון נוסף בתביעות הרכוש והמזונות ליום שני י"ג טבת תשע"ח (31.12.17) בשעה 11:45.

ג. ניתן לפרסם החלטה זו לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום ב' בכסלו התשע"ח (20/11/2017).

הרב דוד מלכא

הרב שלמה תם

הרב אוריאל לביא – אב"ד